

JOSIP STRMOTIĆ*

Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine

1. NEKE PRIPOMENE O PROCESU IZRADE I DONOŠENJA

Vlada Republike Hrvatske, na sjednici održanoj 3. kolovoza 2009. godine, donijela je zaključak kojim se donosi Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine.¹ Time je Republika Hrvatska, u svojoj povijesti, dobila prvi strateški dokument u području prevencije poremećaja o ponašanju djece i mladih.

Proces izrade i nastanka ovoga strateškog dokumenta, pokrenut je Odlukom o osnivanju Radne skupine za izradu Prijedloga Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, donesenom od Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja djece i mladih.²

Za dovršenje izrade njegova Nacrta, Radnoj skupini trebalo je više godina. Razlozi tome su brojni – bilo je nužno usuglasiti brojna, često izuzetno suprotstavljena stajališta koja su se kretala u rasponu, od razumijevanja sadržaja pojma *poremećaj u ponašanju djece i mladih*, preko područja društvenog života i djelovanja čiji je rad od važnosti za stvaranje uvjeta i poticaja nastanka poremećaja, pa sve do razina djelovanja, određivanja

* mr. sc. Josip Strmotić, viši predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

¹ Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine. (NN 98, od 12. 8. 2009.)

² Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, donijelo je 12. listopada 2005. godine Odluku o osnivanju Radne skupine za izradu Nacrta Prijedloga Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, u sastavu: prof. dr. sc. Josip Janković, Pravni fakultet – Studij socijalnog rada, predsjednik skupine; članovi: mr. sc. Josip Strmotić, Ministarstvo unutarnjih poslova; mr. sc. Renata Odeljan, Ministarstvo unutarnjih poslova; Mario Šimunović, Ministarstvo pravosuđa, Uprava za zatvorski sustav, Središnji ured; Snježana Oset, Visoki prekršajni sud; Dragutin Keserica, pomoćnik ministra, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (zamjenica člana Marija Koren-Mrazović); prof. dr. sc. Antonija Žižak, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet; prof. dr. sc. Nives Koller-Trbović, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

tijela, službi i institucija bez čijeg rada nije moguće ostvarenje djelotvornih mjera društvene reakcije u postizanju prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Primarno, radi osiguranja ostvarivanja prava djece i mladih na odgoj, svekoliki razvitak i zaštitu, pri koncipiranju primjerenijih i djelotvornijih mjera društvene reakcije radi sprječavanja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih – Radna skupina rukovodila se određenjima o postizanju prava, pravila i standarda postupanja prema djeci i mladima, priznatih Standardnim minimalnim pravilima UN-a za primjenu sudskih postupaka prema maloljetnicima, od 1985. (*The Beijing Rules*, Pekinška pravila); Konvencijom UN-a o pravima djeteta, od 1989. i Fakultativnim protokolima, od svibnja 2000; Europskom konvencijom o ostvarivanju dječjih prava, od 25. 1. 1996. (Strasbourg); Društvenim reakcijama na mladenačku delinkvenciju, od 1987. – Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe R(87)20; Europskim pravilima o društvenim sankcijama i mjerama, od 1992. – Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe R(92)16, kao i drugim pravilima kojima dokumenti Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe promoviraju postupanje u duhu načela "najbolji interes djeteta".

Uz to, uvažavajući da se proces razvoja i nastanka pojave delinkvencije djece i mladih – kao osobito negativne i razorne pojave svakog, pa tako i hrvatskoga društva – najčešće kreće od njihove odgojne ugroženosti preko odgojne zanemarenosti do njihovog delinkventnog ponašanja – polazišta pri određenju mjera za sprječavanje ove pojave utemeljena su i u kriminološkoj spoznaji prema kojoj je djelotvorna politika suzbijanja maloljetničke delinkvencije zapravo sustavan, organiziran i koordiniran rad raznih tijela, službi i ustanova usmjeren na sprječavanje ove pojave.

U tu svrhu, radi osiguranja unaprjeđenja cjelovitog sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj – Nacionalnom strategijom – određena je i osobito dalekosežna mjera poduzimanja: Predložiti načine unaprjeđenja provedbe odgojno-obrazovnih, zdravstvenointervencijskih, socijalnointervencijskih i pravnozaštitnih, policijskopreventivnih, prekršajnopравnih i kaznenopravnih mjera društvene reakcije na pojavu maloljetničke delinkvencije.

Za određenje pojma poremećaj u ponašanju u obzir se uzimao niz definicija, od kojih i temeljna definicija prema kojoj "poremećaji u ponašanju" predstavljaju "skupni naziv za sve one pojave biološke, psihološke i socijalne geneze koje manje ili više pogađaju pojedinca i nepovoljno djeluju na njegovu aktivnost i reaktivnost, te neugodno ili, dapače, štetno i opasno, utječu na druge pojedince i društvene organizacije (obitelj, dječje ustanove, školu, užu i širu zajednicu)".

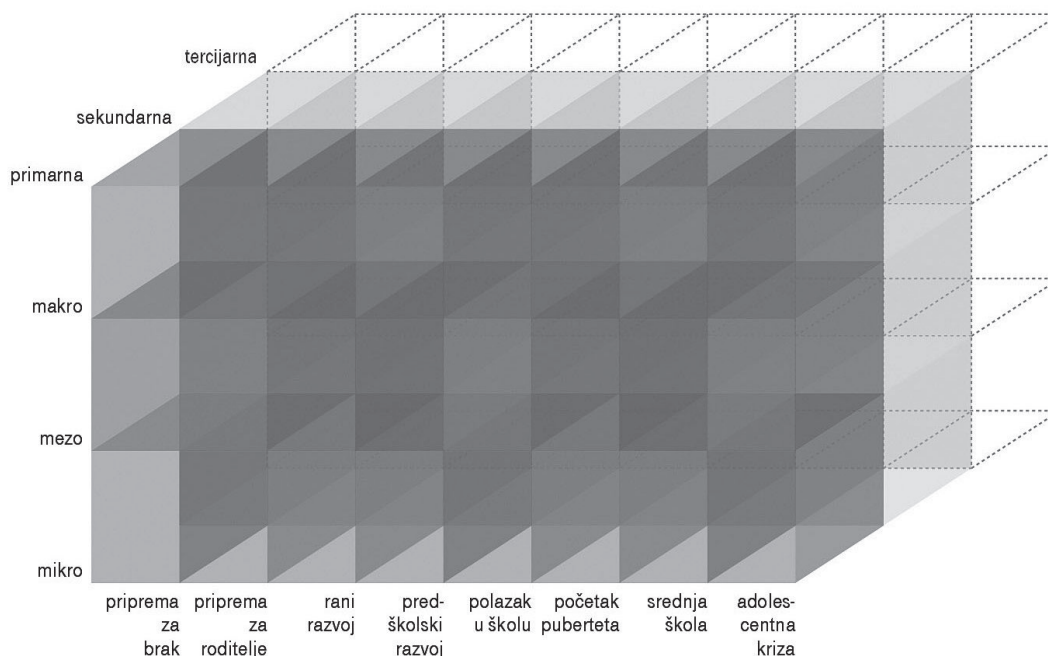
Sam pojam *prevencija* jezično se interpretira u značenju preduhitriti, određenom radnjom učiniti da se što izbjegne ili sinonimska značenja tipa – preteći, doskočiti, zaštititi, predusresti, odvratiti, predusretnuće, prethodna zaštita, sprječavanje, izbjegavanje unaprijed.

Polazeći od stvarnog stanja na ovom području u Republici Hrvatskoj, Nacionalna strategija djelovanje u svrhu "PREVENCIJE" poremećaja u ponašanju djece i mladih razumijeva kao "složeni sustav mjera, aktivnosti i kontinuiranih napora usmjerenih otklanjanju rizičnih činitelja i/ili posljedica njihovog djelovanja, jačanja zaštitnih činitelja na svim razinama, područjima i ključnim točkama radi osiguravanja kvalitetnog rasta,

razvoja, prilagodbe i sazrijevanja novih naraštaja u sigurne, prilagođene, uspješne i sretne, a samim tim i zdrave ljude".

Sukladno tome, Strategija se usmjerila na "PREVENCIJSKU PRAKSU" koju čini "složen sustav trajnog, sveobuhvatnog, složenog i umreženog djelovanja na svim razinama – mikro (pojedinaac), mezo (obitelj), makro (lokalna zajednica, županija, država), na svim točkama presudnim za osiguravanje minimalnih uvjeta potrebnih za zdrav rast i razvoj djece i mladih (priprema za kvalitetan brak, odgovorno roditeljstvo; rani postnatalni razvoj, predškolski razvoj, polazak u školu, početak puberteta, prelazak u srednju školu, adolescentna kriza) i razinama prevencije (primarne, sekundarne i tercijarne)".

Takav sustav preventivne prakse, zorno prikazuje model Mreža sustava prevencije poremećaja u ponašanju (slika 1):

Slika 1: Mreža sustava prevencije poremećaja u ponašanju

Izvor: Janković, J. (Konferencija s međunarodnim sudjelovanjem – ovisnost, zlouporaba droga, rehabilitacija, resocijalizacija, smanjenje štete, Pula, 2006.)

Ciljevi određeni Nacionalnom strategijom, sadržajno i vremenski, planirani su kao krajnje točke njenog razvoja. Radi osiguranja djelovanja s ciljem postizanja uspjeha, poštovana su posebna pravila, prema kojima "ciljevi moraju biti precizni, ambiciozni, vremenski ograničeni i što mjerljiviji". Uzimalo se u obzir i određenje, da "samo onaj tko točno zna kamo želi stići, može i raditi tako da do toga cilja i dođe!"

Pri izradi strategije, radna skupina rukovodila se i sljedećim spoznajama:

- strategija znači upotrebu postojećih snaga u skladu sa dugoročnim ciljem
- planiranje znači odrediti korake na putu ka cilju
- polazna točka strategije je utvrđivanje položaja u kojem se "zaštita i skrb o odgoju i svekolikom razvitku djece i mladih" trenutačno nalazi

- na osnovi sadašnjeg položaja utvrđenog u postupku analize polaznog stanja, odlučuje se o položaju zaštite i skrbi o odgoju i svekolikom razvoju djece i mladih koji želimo postići
- odrediti položaj koji želimo postići, nužno zahtijeva određenje područja u kojima će se zaštita i skrb o odgoju i svekolikom razvoju djece i mladih mijenjati
- odrediti način na koji će se te promjene postići radi unaprjeđenja trenutnog stanja u određenim područjima.

2. PRIKAZ NACIONALNE STRATEGIJE PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH OD 2009. DO 2012. GODINE

Nacionalna strategija sastoji se od šest dijelova i priloga³ kojega čini prikaz mjera iz područja prevencije poremećaja u ponašanju propisanih drugim nacionalnim strategijama, planovima ili programima. To je dokument izrađen na 54 stranice teksta.

U prvome dijelu dokumenta, istaknuti su i opisani problemi oko definiranja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih. Prikazana je analiza kretanja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj tijekom nekoliko zadnjih godina, kao i mjere društvene reakcije poduzete kao odgovor društva na ta ponašanja.

Posebno su istaknuti i primjereniji društveni odgovori na kaznena djela, prekršaje i štetna ponašanja djece i mladih, budući da su posljednjih godina ovi odgovori poprimali drukčija obilježja jer se od primarno represivnih aktivnosti usmjeravaju prema preventivnim aktivnostima i djelatnostima.⁴ Uz to, ukazano je i na određene teškoće koje otežavaju identifikaciju i praćenje pojave.⁵

³U izradi Nacionalne strategije, uzimalo se u obzir i već utvrđene mjere iz područja prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, određene drugim strategijama, planovima ili programima, koje su u ovom prilogu sažeto prikazane, a radi se o sljedećim dokumentima: 1.) Nacionalna strategija suzbijanja zlorabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2006.-2012. godinu (NN 147/05.); 2.) Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine (NN 126/07.); 3.) Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 25. veljače 2004. godine; 4.) Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 22. ožujka 2006. godine; 5.) Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 2. srpnja 2009. godine; 6.) Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 8. lipnja 2009. godine; 7.) Zaključci Odbora za prava djeteta Ujedinjenih naroda (1. listopada 2004. godine).

⁴U tome smislu, posebno su istaknute pozitivne promjene i konceptualna unaprjeđenja poduzeta u radu sustava policije u svrhu primjerenijeg i djelotvornijeg suzbijanja pojave maloljetničke delinkvencije i jačanju rada na kaznenopravnoj zaštiti djece i maloljetnika, a što je razvidno iz sljedećeg teksta Nacionalne strategije: "To je najviše uočljivo u Ministarstvu unutarnjih poslova koje je svoje djelovanje konceptualno unaprijedilo i značajno obogatilo preventivnim aktivnostima, primjerice usmjeravanjem na otkrivanje kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika, timskim multidisciplinarnim i međuresorskim pristupom u obavljanju određenih policijskih poslova, provođenjem edukativnih programa za učenike, roditelje i nastavnike, uvođenjem posebnog ustroja specijaliziranih policijskih službenika za maloljetničku delinkvenciju u sustavu policije, održavanjem predavanja i tribina s ciljem prevencije zaštite djece u prometu i dr."

⁵O kakvim teškoćama je riječ, a koje se planira provedbom Nacionalne strategije otkloniti, razvidno je iz sljedećeg teksta ove Nacionalne strategije: "Unatrag desetak godina, otkako Povjerenstvo Vlade

U drugom dijelu dokumenta istaknuta su načela na kojima se temelji Nacionalna strategija, među kojima je načelo "*najbolji interes djeteta*", apostrofirano i kao vizija i kao primarno načelo ove Nacionalne strategije, a koju se planira ostvariti i putem drugih njenih načela: odgovornosti na svim razinama; partnerstva na svim razinama – kako individualnim, tako i institucionalnim; interdisciplinarnosti u istraživanjima i djelovanju raznovrsnih društvenih subjekata na ostvarenju najboljeg interesa djeteta.

U trećem dijelu dokumenta definirani su ciljevi. Pod općim ciljem kojega se Nacionalnom strategijom planira postići, određeno je: "Osiguravanje minimalnih uvjeta potrebnih za kvalitetan, uspješan i zdrav rast i razvoj novih naraštaja u Republici Hrvatskoj, otklanjanje činitelja rizika odgovornih za nastajanje poremećaja u ponašanju te nastalih poremećaja u ponašanju i njihovih posljedica."

Uz opći, definirano je i pet posebnih ciljeva, radi postizanja sljedećih parametara:

1. unaprjeđenje sustava kojim će se u najvećoj mogućoj mjeri suzbijati nastanak i razvoj rizičnih činitelja odgovornih za pojavu poremećaja u ponašanju
2. poticanje izgradnje, razvijanje i širenje činitelja zaštite
3. razvoj, organiziranje i usustavljanje mreže preventivnih aktivnosti
4. poticanje uspostavljanja i primjene programa prevencije na razinama lokalne zajednice, općine, grada, županije i države
5. osiguravanje evaluacije svih programa.

Četvrti dio dokumenta je najopsežniji. U njemu su određena i opisana područja djelovanja, mjere poduzimanja i provedbene aktivnosti putem kojih se ove mjere treba poduzeti kako bi se, od strane određenih nositelja i sunositelja provedbe, unutar definiranih rokova provedbe, postignutim promjenama u područjima djelovanja, ostvarili Nacionalnom strategijom postavljeni opći i posebne ciljevi.

Kao **područja** djelovanja Nacionalne strategije, određena su:

1. istraživanje pojave (unutar kojeg su planirane 2 mjere kroz 5 provedbenih aktivnosti)
2. unaprjeđenje sustava poremećaja u ponašanju djece i mladih (unutar kojeg je planirano poduzimanje 13 mjera kroz 34 provedbene aktivnosti)
3. osnaživanje obitelji (unutar kojeg je planirano 5 mjera poduzimanja kroz 18 provedbenih aktivnosti)
4. osnaživanje lokalne zajednice (unutar kojeg je planirano poduzimanje 2 mjere kroz 7 provedbenih aktivnosti).

Dakle, sumarno, radi ostvarivanja općeg i posebnih ciljeva Nacionalne strategije, unutar ova četiri područja djelovanja planirano je poduzimanje 22 posebne mjere putem provedbe 72 provedbene aktivnosti. U prilogu 1 ovoga prikaza⁶, pregledno su dana pod-

Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih prati ovu pojavu i suočavanje s njom na razini države kroz izvješća već spomenutih nadležnih institucija, razvidno je kako nije moguće govoriti o jednoznačnim pokazateljima. Ne postoji usuglašenost u praćenju pojave, što proizlazi iz problema i nejasnoća u njejoj definiciji, metodologiji praćenja i evidentiranja, kao i nadležnosti određenih institucija."

⁶U Prilogu 1 sažeto su prikazana područja djelovanja, mjere i njihove provedbene aktivnosti, te rokovi dovršenja.

ručja poduzimanja, mjere poduzimanja s aktivnostima provedbe, te rokovi propisani za njihovo dovršenje.

U petom dijelu dokumenta, razrađene su preporuke za provedbu Nacionalne strategije. Preporuke započinju određenjem da se mjere iz ove Strategije odnose na skupinu djece i mladih u dobi do 23. godine života.⁷ Određene su u obliku općih smjernica u odnosu na način provedbe mjera i aktivnosti, posebno je istaknuta važnost provedbe mjera na mikrorazini, mezorazini i makrorazini, kroz partnerstvo: obitelj – škola – lokalna zajednica; kao osnovu provedbe Strategije sa školom kao glavnim nositeljem, te izradu standarda djelotvorne prakse i programa. Uz to, dane su i smjernice jedinicama regionalne i lokalne samouprave s obzirom na provedbu i praćenje mjera i aktivnosti na lokalnoj razini.

U šestome dijelu dokumenta, određene su Završne odrednice kojima se za koordinatore provedbe Nacionalne strategije određuju Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, određuje se da do 1. travnja svake godine Vladi Republike Hrvatske dostavi objedinjeno izvješće o provedbi mjera određenih Nacionalnom strategijom.

Uz to, propisano je da će se sredstva za provedbu mjera iz Nacionalne strategije osiguravati iz Državnog proračuna tako da ih zadužena državna tijela uvrste u svoje godišnje planove.

3. NEKE PRIPOMENE U ODNOSU NA STANOVITE MEHANIZME OSIGURANJA PROVEDBE NACIONALNE STRATEGIJE

U svrhu osiguranja djelotvorne i pravodobne provedbe mjera i aktivnosti propisanih Nacionalnom strategijom, Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, na svojoj 1. sjednici održanoj u 2010. godini, usvojilo je Provedbeni plan Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih za 2010. godinu.

Ovim provedbenim dokumentom, prema područjima djelovanja i nositeljima provedbe mjera, razrađeno je postupanje na način da su za svaku mjeru pojedinačno istaknute njene provedbene aktivnosti, rokovi njihovog provođenja, te suradnici u provedbi, unutar čega su pojedinačno navedena državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove, pojedinci, kao i druge organizacije civilnog društva, čija suradnja je od značaja za uspješnu provedbu konkretne mjere ili njene određene provedbene aktivnosti.

Također, Provedbenim planom, određeno je da će provedbu svih mjera, kroz suradnju i koordinaciju s tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i organizacijama civilnog društva, koordinirati i pratiti Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

⁷ Uzimajući u obzir i mjere kaznenopravne reakcije, kao zadnje među mjerama društvene reakcije na pojavu maloljetničke delinkvencije, pri određenju dobne skupine, polazilo se i od odredbi maloljetničkog kaznenog zakonodavstva u Hrvatskoj.

Polazeći od određenja iz Provedbenog plana Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih za 2010. godinu, radi provedbe aktivnosti potrebnih za ostvarivanje funkcije nositelja koordinacije i praćenja provedbe svih mjera, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, izradilo je i svim nadležnim državnim tijelima – nositeljima mjera, dostavilo jedinstveni Obrazac za izvještavanje o provedbi mjera Nacionalne strategije.

Navedenim Obrascem izvještavanja, utvrđen je jedinstveni model i parametri izvještavanja. Na taj način – iz pribavljenih podataka i prikupljenih obavijesti od svakog nadležnog državnog tijela, nositelja provedbe mjera – za svaku mjeru poduzimanja pojedinačno, prema njenim provedbenim aktivnostima, roku provedbe, planiranim pokazateljima provedbe, prikazu izvršenih sadržaja provedbe, iznosu izdvojenih sredstava, suradnicima u provedbi mjere (s navođenjem državnih tijela, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili drugih organizacija civilnog društva, prema aktivnosti u čijoj provedbi su surađivali s nositeljem mjere) – osigurano je cjelovito praćenje provedbe svih mjera poduzimanja. Tako pribavljeni podaci i obavijesti baza su informacija potrebnih za izradu godišnjeg izvješća Vladi Republike Hrvatske, o provedbi Nacionalne strategije.

Uz sve to, razvidno je da spomenuti Obrazac izvještavanja može ostvariti i važnu poticajnu funkciju "podsjetnika", s obzirom na to da svakom državnom tijelu jasno ukazuje na vrstu, sadržaj i rokove njegovih obveza u konkretnoj godini provedbe Nacionalne strategije.

Također, radi osiguranja pravodobne provedbe Preporuka za provedbu mjera Nacionalne strategije i pružanja pomoći pri cjelovitom i primjerenom izvještavanju o njihovoj provedbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, također, izradilo je i svim općinama, gradovima i županijama u Republici Hrvatskoj, dostavilo jedinstven Obrazac za izvještavanje o provedbi preporuka jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Primjenom ovog Obrasca, osigurano je da se – od svake općine, grada i županija – na jedinstven način, sumarno i pojedinačno za svaku od ukupno četiri preporuke, nositelj koji su te jedinice samouprave, prema godini provedbe – pribavi podatke i prikupi obavijesti potrebne za praćenje provedbe preporuka Strategije i to na način iz kojega je, s obzirom na konkretnu preporuku, razvidan izvršeni sadržaj aktivnosti na njejoj provedbi, planirana i izdvojena sredstva, suradnici u provedbi, te da istodobno ovi podaci i obavijesti mogu biti uneseni u godišnje Izvješće o provedbi Nacionalne strategije.

Zaključno, uzimajući u obzir da je 2010. godina, u ovom dokumentu, definirana kao rok dovršenja za provedbu određenog broja mjera, očekivano je da će se već tijekom 2011. godine osjetiti neki pozitivni učinci donošenja i provedbe ovoga, za naše društvo važnog strateškoga i povijesnoga dokumenta.

Prilog 1: Područja, mjere i njihove provedbene aktivnosti te rokovi dovršenja provedbe

ISTRAŽIVANJE POJAVE		
Mjere	Provedbene aktivnosti	Rok dovršenja
1. Usuglasiti postojeće kriterije za utvrđivanje pojave te evidentirati i kontinuirano pratiti pojavu poremećaja u ponašanju djece i mladih	1. analiza postojećih kriterija prema kojima se od strane nadležnih državnih tijela u Republici Hrvatskoj evidentiraju poremećaji u ponašanju djece i mladih kao i analiza načina (metodologije i instrumenti) praćenja aktualnog stanja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih 2. uvažavajući rezultate analiza postojećih kriterija evidentiranja i načina praćenja pojave, a polazeći od odgojnih vrijednosti u hrvatskome društvu, provedene stručne i javne rasprave, izrada prijedloga usklađenih kriterija za određivanje i utvrđivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te načina njenog praćenja te upućivanje Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih 3. dostupnost kriterija za određivanje i utvrđivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te načina njenog praćenja putem web-stranice široj javnosti.	Aktivnost 1. – 2009. godina Aktivnost 2. i 3. – kraj 2010. godine
2. Inicirati nove i podržati postojeće znanstveno-istraživačke projekte usmjerene na istraživanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih i načine njezinog suzbijanja	1. utvrđivanje trenutno ugovorenih znanstvenih projekata koji se bave poremećajima u ponašanju djece i mladih i utvrditi pojave koje nisu obuhvaćene znanstvenim ili stručnim istraživanjima te za njih uputiti javni poziv znanstvenoj i stručnoj javnosti (tzv. naručeni projekti), te podržavati znanstveno-istraživačke projekte koji obuhvaćaju djecu i mlade u dobi od 14 do 19 godina 2. sukladno rezultatima istraživanja, te stručne i javne rasprave, utvrditi prijedloge neistraženih područja te načine unaprjeđenja rada na evidentiranju, praćenju i suzbijanju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj.	Aktivnost 1. – 2010. godina Aktivnost 2. – kraj 2010. godine
UNAPRJEĐENJA SUSTAVA PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH		
Mjere	Provedbene aktivnosti	Rok dovršenja
1. Izraditi preglednik zakonskih i podzakonskih odredbi i drugih nacionalnih i međunarodnih dokumenata koji se izravno odnose na prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih	1. prikupljanje podataka i izrada preglednika 2. osiguravanje dostupnosti preglednika putem web-stranice i redovnog ažuriranja.	Aktivnosti 1. i 2. – kraj 2009. godine

2. Izraditi standarde za djelovanje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih	1. izrada prijedloga problemskih područja na kojima je neophodno osigurati interdisciplinarni timski rad 2. predložiti postupak i standarde djelovanja interdisciplinarnih timova 3. provesti javne stručne rasprave o predloženom 4. započeti s interdisciplinarnim radom na dogovorenim područjima.	Aktivnost 1. – do kraja 2009. godine Aktivnosti 2. i 3. – 2010. godina Aktivnost 4. – 2010. godina i kontinuirano
3. Predložiti načine unapređenja provedbe odgojnoobrazovnih, zdravstvenointervencijskih, policijskopreventivnih, prekršajnopравnih i kaznenopravnih mjera	1. izrada prijedloga učinkovite provedbe postojećih mjera i propisa u području odgojnoobrazovnih, zdravstvenointervencijskih, policijskopreventivnih, prekršajnopравnih i kaznenopravnih mjera 2. izraditi prijedlog učinkovite provedbe postojećih i novopredloženih mjera u pojedinim sustavima, 3. osigurati kontinuirano praćenje i evaluaciju provedbe 4. izraditi protokol postupanja za provedbu mjera.	Aktivnost 1. – do kraja 2009.godine Aktivnost 2. – 2010. godina Aktivnosti 3. i 4. – 2011. godina i kontinuirano
4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse	1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave 2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije 3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.	Aktivnosti 1. i 2. – 2009. godina i kontinuirano Aktivnost 3. – kraj 2009. godine i kontinuirano
5. Uspostaviti sustav identifikacije rizičnih čimbenika i rizičnih ponašanja učenika, njihovog praćenja te otklanjanja u odgojnoobrazovnim institucijama	1. priprema prijedloga o načinima identifikacije, snimanja stanja i analize podataka o rizičnim čimbenicima i ponašanjima učenika 2. predložiti model identifikacije, praćenja i djelovanja škole na sprječavanju pojave i razvoja čimbenika rizika i rizičnih ponašanja učenika.	Aktivnost 1. – kraj 2009. godine Aktivnost 2. – kraj 2010. godine i kontinuirano
6. Izraditi prijedlog modela uključivanja djece i mladih te njihovih roditelja na razini lokalne zajednice, u pripremu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih	1. provedba edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima 2. izraditi prijedlog načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.	Aktivnost 1. – kraj 2010. godine i kontinuirano Aktivnost 2. – 2012. godina
7. Osnajiti ulogu zdravstva u provedbi programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih	1. predložiti načine unapređivanja uloge zdravstva u pripremi i provedbi prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih 2. izraditi program prevencije poremećaja u ponašanju koji provode liječnici specijalisti školske medicine.	Aktivnosti 1. – 2010. godina i kontinuirano Aktivnost 2. – 2011. godina

8. Izraditi prijedlog povećanja svih kapaciteta za liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama, uvažavajući regionalne potrebe	1. povećati broj specijalizacija liječnika u području dječje i adolescentne psihijatrije 2. snimiti stanje i procijeniti potrebe te sukladno tome predložiti kapacitete za specijalističko-konzilijarno i stacionarno liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama.	Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina i kontinuirano
9. Izraditi plan aktivnosti osposobljavanja i intenzivnog uključivanja sustava socijalne skrbi u provedbu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih	1. izraditi plan edukacije stručnjaka iz socijalne skrbi za ulogu koordinatora mreže stručnjaka i programa preventivnih aktivnosti na lokalnoj razini 2. educirati stručnjake 3. pokrenuti, osnovati i održavati aktivnosti koordinacijskih tijela na lokalnim razinama.	Aktivnost 1. – 2010. godine Aktivnosti 2. i 3. – kraj 2011. godine
10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mladih (djeca i mladi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)	1. osmisliti i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja 2. osmisliti i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerene na pojedine visokorizične skupine djece i mladih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju 3. osmisliti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili osposobljavanja djece i mladih koji napuštaju redovito školovanje 4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaske, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.	Aktivnost 1. i 3. – kraj 2010. godine Aktivnost 2. – 2011. godine Aktivnost 4. – kraj 2010. godine
11. Sve zakone i propise koji se tiču djece i mladih, pripremati žurno i tražiti žurno donošenje	1. izraditi popis zakona i propisa kojima se uređuju različita područja života djece i mladih, a koji su u postupku pripreme, izmjena ili ih je tek potrebno pripremiti kao i utvrditi dinamiku njihova donošenja 2. pratiti dinamiku pripreme i donošenja 3. ubrzati postupak donošenja Zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.	Aktivnosti 1. i 3. – 2009. godina Aktivnosti 2. – kontinuirano
12. Osigurati i osposobiti dovoljan broj stručnjaka te prostorne, materijalne i druge preduvjete potrebne za provedbu mjera vezanih uz poremećaje u ponašanju u području zdravstva, školstva, socijalne skrbi, policije te prekršajnih i kaznenopravnih mjera	1. postojeće standarde o omjeru broja stručnih djelatnika i korisnika, sukladno mogućnostima, uskladiti s europskim standardima u tom području 2. sukladno tome izraditi plan zapošljavanja stručnjaka za rad s djecom i mladima u riziku i/ili s poremećajima u ponašanju u području zdravstva, obrazovanja, socijalne skrbi, policije i pravosuđa 3. propisati vrstu i razinu obrazovanja stručnjaka za pojedina radna mjesta te minimum kontinuiranog stručnog usavršavanja kao preduvjet za zadržavanje profesionalnog statusa 4. pripremiti program poticanja i uključivanja psihoterapijskog rada u pojedine oblike skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju 5. postojeće normative uređenja i opreme prostora namijenjenog životu korisnika i radu stručnjaka (posebice u centrima za socijalnu skrb) uskladiti sa suvremenim europskim standardima na tom području.	Aktivnost 1. – 2010. godina Aktivnosti 2., 3. i 4. – kraj 2010. godine i kontinuirano Aktivnost 5. – 2011. godina i kontinuirano

13. Analiza stanja i unaprjeđenje postojeće mreže različitih oblika skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju	1. analiza stanja i postojeće mreže različitih oblika skrbi (posebice institucionalne i poluinstitucionalne) 2. izraditi prijedlog unaprjeđenja mreže 3. osnivanje potrebnih oblika skrbi na područjima na kojim nisu zastupljeni te prema prijedlogu unaprjeđenja mreže.	Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano
OSNAŽIVANJE OBITELJI		
Mjere	Provedbene aktivnosti	Rok dovršenja
1. Izraditi plan osposobljavanja za odgovorno roditeljstvo i promicati njegovu provedbu u svakodnevnom životu	1. definiranje odgovornog roditeljstva polazeći od sustava društvenih i odgojnih vrijednosti, njegovih komponenti i metodologije promicanja odgovornog roditeljstva 2. pripremiti plan edukacije i provesti edukaciju stručnjaka za osposobljavanje roditelja za odgovorno roditeljstvo 3. započeti plan provođenja, promocije i edukacije za odgovorno roditeljstvo na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini 4. uspostaviti mehanizme evaluacije provedbe.	Aktivnost 1. – 2010. godina Aktivnosti 2., 3. i 4. – 2011. i 2012. godina
2. Osiguravanje novih preventivnosavjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku	1. izrada prijedloga novih oblika pomoći 2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati kvaliteta provedbe 3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.	Aktivnost 1. – sredina 2010. godine Aktivnosti 2. i 3. – kraj 2011. godine
3. Definirati mjere rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika	1. analiza postojećeg sustava mjera rane pomoći (obiteljski centri, savjetovališta, patronažna služba i sl.) i osmišljavanje prijedloga mjera za učinkovitiji sustav djelovanja 2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati učinkovitija provedba, 3. započeta provedba novopredloženog sustava mjera uz stalnu evaluaciju.	Aktivnost 1. – sredina 2010. godine Aktivnosti 2. i 3. – 2010. godina i kontinuirano
4. Osigurati pomoć djeci koja žive u rizičnim uvjetima i djeci i mladima rizičnog ponašanja u njihovoj obitelji s ciljem smanjenja broja djece i mladih izdvojenih iz obitelji	1. provesti analizu učinkovitosti postojećih i predložiti nove oblike pomoći 2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati učinkovitija provedba 3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.	Aktivnosti 1. i 3. – 2011. godina Aktivnost 2. – 2011. godina i kontinuirano

5. Izraditi programe rada s roditeljima koji zanemaruju i zlostavljaju djecu i osigurati njihovu provedbu	1. analiza stanja 2. ustrojavanje sustava pomoći roditeljima 3. izrada plana i programa edukacije stručnjaka 4. provedba edukacije stručnjaka i osiguravanje uvjeta za rad na razini županija 5. provedba programa pomoći roditeljima i evaluacija učinkovitosti mjera.	Aktivnost 1. – kraj 2010. godine Aktivnost 2. – 2011. godina Aktivnost 3. – kraj 2010. godine Aktivnosti 4. i 5. – 2011. godina i kontinuirano
OSNAŽIVANJE LOKALNE ZAJEDNICE		
Mjere	Provedbene aktivnosti	Rok dovršenja
1. Identificirati mehanizme djelovanja neophodne za izgradnju sustava prevencije poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i izraditi program djelovanja	1. izrada oglednog programa otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja 2. definiranje mreže programa i nositelja preventivnog djelovanja 3. izrada županijskih i gradskih programa primjerenih posebnostima svake pojedine sredine i njihova provedba u praksi.	Aktivnost 1. – 2010. godina Aktivnost 2. – kraj 2010. godine Aktivnost 3. – 2011. godina i kontinuirano
2. Osigurati uvjete za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u svakoj lokalnoj zajednici, općini, gradu i županiji te njihovu provedbu	1. priprema oglednog programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj 2. izrada navedenih programa i njihova provedba u županijama, gradovima, općinama i lokalnim zajednicama 3. osiguravanje materijalnih, kadrovskih, edukacijskih i prostornih uvjeta provedbe programa 4. stalna evaluacija i nadzor programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.	Aktivnosti 1. i 2. – 2010. godina Aktivnost 3. – kraj 2010. godine i kontinuirano Aktivnost 4. – 2011. godina i kontinuirano